03/04/2020

“Φόβος και πίστη μπροστά στη Δοκιμασία”

/ Αγιορείτικα

Εκ της Ιεράς Μονής Κουτλουμουσίου Άγιον Όρος

Με αφορμή την προσωρινή απαγόρευση τέλεσης της εκκλησιαστικής λατρείας, καθώς επίσης και την απόφαση της Ιεράς Κοινότητας του Αγίου Όρους να αντιμετωπίσει την ελαύνουσα επιδημία μέσα από την πρακτική φιλοσοφία των πατέρων, δηλαδή την άγρυπνη δέηση για τη σωτηρία όλου του κόσμου, η Ιερά Μονή μας έκρινε εποικοδομητική την κατάθεση των παρακάτω σκέψεων.
Τα τρέχοντα γεγονότα φέρνουν στο προσκήνιο τρία μεγέθη που διαμορφώνουν θετικά ή αρνητικά τη ζωή μας ως προσώπων και ως κοινωνίας: τον φόβο, την πίστη και την μετάνοια.

Μια επιδημία ή όποια άλλη δοκιμασία μπορούν να λειτουργήσουν ως αφορμή φιλοσοφίας και αυτογνωσίας. Δυστυχώς δεν συμβαίνει αυτό, όταν κυριαρχεί απόλυτα ο φόβος. Ο φόβος μπορεί να προστατεύσει, αλλά μπορεί να γίνει και πιό μεταδοτικός και παθογόνος από οποιονδήποτε ιό. Πηγάζει από το ένστικτο της αυτοσυντήρησης. Και σήμερα τα μηνύματα φαίνεται να εστιάζουν κυρίως σε τούτο το ένστικτο, καλλιεργώντας τον τρόμο. Στα άκρα του μπορεί τούτο να οδηγήσει σε μορφές βίας και μισανθρωπίας, αίροντας κάθε αναστολή μπροστά στην

πραγματική ή φανταστική απειλή του θανάτου, και στον πανικό που προξενεί η γιγάντωση της απειλής.

Είπε κάποιος απορημένος: «αν τολμήσεις να βήξεις στην εκκλησία, οι υπόλοιποι σε κοιτάζουν, στην καλύτερη περίπτωση, όπως θα κοιτούσαν έναν πορτοφολά». Με άλλα λόγια, η υποψία του ήταν πως δεν κινδυνεύει σήμερα μόνο η σωματική υγεία, αλλά πολύ περισσότερο η υγεία της ψυχής, η αγάπη, η οποία εξασθενεί και ψύχεται από τον φόβο. Η παθολογία αυτή μαρτυρεί μια κενή ή ελλειμματική πίστη. Ο φόβος όμως δεν γεννά ταπείνωση, γι αυτό δεν έχουμε συντριβή για τα ελλείμματά μας. Αντίθετα, οι αδυναμίες μας εκλογικεύονται, γίνονται σημαία, κριτήριο απαραίτητης προσαρμογής. Με άλλα λόγια, έχουμε αδύναμη πίστη, αλλά δεν θέλουμε να το ομολογήσουμε.

Κι αυτά συμβαίνουν μέσα στον περίβολο της Εκκλησίας. Έξω τα πράγματα είναι πιό σκληρά, και ο φόβος κάνει το ένστικτο της αυτοσυντήρησης να κινείται τυφλά, χωρίς αυτοέλεγχο, χωρίς πνευματική και ψυχική διήθηση.

Έτσι, αντί να μετανοούμε, να περιορισθούμε μελετώντας, να αλλάζουμε νου και να καθαίρουμε την καρδιά μας, αντί να παλέψουμε με τον εαυτό μας και με τον ίδιο τον Θεό στον καιρό της δοκιμασίας, ψάχνουμε υστερικά να κρυφτούμε, να οχυρωθούμε, να βρούμε με ποιό τρόπο δεν θα κολλήσουμε τον ιό, και ποιός θα φταίει αν κολλήσουμε, κι αυτός που φταίει θα είναι ο αδελφός μας, τον οποίο πρέπει να προλάβουμε, ώστε να μη μας στερήσει την υγεία μαζί με τα αντισηπτικά στην αγορά. Δεν είναι άραγε αυτό μια άλλη μορφή θανάτου;

Αν η θεία κοινωνία ήταν, με ιατρικό ανακοινωθέν, αντίδοτο του ιού, ίσως να σπεύδαμε να την αρπάξουμε από το στόμα του αδελφού μας. Τώρα, υπάρχει υποψία ότι είναι ακριβώς το αντίθετο! Γι’ αυτό ας απέχουμε, εισηγήθηκαν κάποιοι, ή εναλλακτικά ας εγκαινιασθεί άλλος τρόπος μετάδοσής της.

Το Πηδάλιο, ενώ βρισκόταν εκτός εδράνων, λησμονημένο, αν όχι απαξιωμένο, αίφνης ανέβασε την δημοτικότητά του, εξαιτίας ενός σχολίου του αγίου Νικοδήμου. Η χρήση όμως του σχολίου δεν είναι διόλου πειστική, απλά στρατεύεται έξω από τη συνάφειά της, για να υπηρετήσει κάποια θέση. Το σχόλιο είναι πολύ σύντομο, και ο συγγραφέας απλά, απευθυνόμενος σε διστακτικούς ιερείς, συνιστά στην περίπτωση των πασχόντων από πανώλη να ακολουθείται κανονική διαδικασία, δηλαδή να χρησιμοποιείται ιερό σκεύος και λαβίδα και να μη χορηγείται η κοινωνία με σταφύλι (όπως έκαναν μερικοί τότε), το δε σκεύος να πλένεται με ξίδι. Ο σχολιαστής δεν αναφέρεται στη συνάφεια της Ευχαριστιακής σύναξης. Δεν είναι όμως εκεί το θέμα.

Καλά και εύλογα είναι όσα λέγονται από πιστούς για τον περιορισμό, την προσοχή, ακόμη και την αλλαγή στην μετάδοση της Θείας Κοινωνίας. Βεβαίως η Θ. Κοινωνία δεν εξαρτάται από τον τρόπο μετάδοσής της, και η Εκκλησία, στην ποιμαντική της μέριμνα, όποτε κρίνει, μπορεί να τον αλλάξει. Όμως, θαυμάζει κάποιος, γιατί ποτέ σε καμιά λειτουργία –και ενώ πάντα οι πιστοί κοινωνούσαν από το ένα ποτήριο με ή χωρίς λαβίδα– δεν εξετάσθηκε κανείς αν είναι σωματικά υγιής προτού κοινωνήσει, ή αν πάσχει από κάποιο μεταδοτικό νόσημα, οπότε θα πάρει στον λαιμό του και τους υπόλοιπους! Στη δυσχιλιετή συνείδηση της Εκκλησίας η σύναξη και μετάληψη “εν τω ονόματι Κυρίου” κανένα κακό δεν μπορεί να προξενήσει, ει μη μόνο στους κακούς.

Το εκκλησίασμα σε κάθε περίπτωση προσέρχεται μετά φόβου Θεού, πίστεως και αγάπης. Όχι γιατί πιστεύει σε μαγικές ιδιότητες των τιμίων δώρων, αλλά διότι ο προσφερόμενος και ο προσφέρων είναι ο ίδιος ο Χριστός. Καταφθάνει όμως ένας ιός πολυδιαφημισμένος, και μας καρφώνει στο μυαλό ένα «ρίσκο» που ούτως ή άλλως υπήρχε πάντα και θα υπάρχει πάντα. Το ρίσκο είναι ότι δεν ξέρω ποτέ αν και από τί πάσχει εκείνος τον οποίον ασπάζομαι, και με τον οποίον κοινωνώ! Αν δώσω πολύ σημασία σ’ αυτό, αν ο φόβος καταφέρει να παραμερίσει την πίστη και η υποψία την ευγνωμοσύνη, τότε εκείνο που με χωρίζει από τους άλλους θα είναι ισχυρότερο από εκείνο που μας ενώνει. Μήπως άραγε πρέπει η Εκκλησία να οικονομήσει έναν άλλο τρόπο μετάδοσης, όχι για λόγους πρακτικούς, αλλά επειδή είμαστε τελικά ξένοι μεταξύ μας, ύποπτοι και ένοχοι, απειλή αμοιβαία, επειδή το μυαλό μας είναι ανυπόμονο και θλιμμένο, η καρδιά κλειδωμένη, και το πνεύμα ασθμαίνον, ώστε να μην υπάρχει χώρος σε αυτά για το μεγαλείο της πίστης;

Μήπως για όλα τα παραπάνω, την απιστία, την αγνωμοσύνη, την αδιαφορία, τη φιλαυτία, τη διάσπαση, τη σκληρότητα, την πελατειακή σχέση με τον Θεό και την αποφυγή των ουσιωδών ζητουμένων, μήπως για όλα αυτά παραχώρησε ο Θεός να υποστεί ο λαός Του δοκιμασία πάνω στη δοκιμασία, στερούμενος και την θεία λατρεία; Δεν είναι μόνο οι αμαρτίες των «έξω» που επιφέρουν δεινά, εφόσον ό,τι σπείρει κάποιος θερίζει. Είναι και η αδυναμία κλήρου και λαού να βιώσει και εκφράσει το μυστήριο της πίστεως. Ας μη κοιτάμε λοιπόν μόνο τους εχθρούς της Εκκλησίας, που δεν θα πάψουν να υπάρχουν. Ό,τι επέτρεψε ο Θεός στο παρελθόν κι ό,τι επιτρέπει τώρα είναι κάλεσμα προς όλους, πιστούς και απίστους, για μετάνοια. Κι αυτή η παραχώρηση να απαγορευθούν απροσδόκητα, έστω και προσωρινά, με νόμο όσα θεωρούμε αυτονόητα, και κυρίως η σώζουσα κοινή λατρεία μας, ας είναι αφορμή όχι οργής και αδόκιμου ζήλου, ούτε αποθάρρυνσης και παραίτησης, αλλά περισυλλογής και ανασυγκρότησης, αυτοκριτικής και ενότητας.

Το αίμα του Θεού, οι τίτλοι του ουρανού, το φως που έχουμε στα οστράκινα σκεύη μας, τα σώματά μας, είναι ο μεγαλύτερος θησαυρός επί γης. Ας μη τον κρύψουμε, ας μην τον αρνηθούμε. Πάντοτε κάτι θα δοκιμάζει σαν φωτιά την πίστη, την εμπιστοσύνη, την αυτοπαράδοσή μας στον Θεό. Όπως όμως λέει ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, “εάν ημείς από ζωής εις θάνατον ερχώμεθα, και αυτός από θανάτου εις ζωήν ημάς χειραγωγήσει”. Ναί, αυτό χρειάζεται πίστη, αλλά αυτή την πίστη ζητά ο Χριστός από κάθε γενιά. Και την προσφέρει, όπως προσφέρει και τον εαυτό Του, αν τη ζητάμε εξ όλης καρδίας, με γνήσια ταπείνωση, με αληθινή επίγνωση.

Στη νυχθήμερη μοναστική λατρεία μας παρακαλούμε τον Θεό και Ιατρό των νοσούντων να φωτίζει και να ενισχύει όλο τον χειμαζόμενο κόσμο, να απαλύνει τη δοκιμασία, να παραμυθεί τους ολιγοψύχους, να ανοίγει πύλες μετανοίας, να εξαλείφει τον φόβο, να ειρηνεύει την Εκκλησία και την οικουμένη, και να μας σώζει μέσα στο φως της αγάπης Του.